

BÖLÜM 14

NFT (NON-FUNGIBLE TOKEN) ÖZELİNDE KRİPTO VARLIKLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

İskender Emrah KARAKAŞ¹

¹ Arş. Gör. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü, Orcid Numarası: 0000-0001-6685-1965

1. Giriş

Bitcoin ağı ve bu ağın kripto para birimi Bitcoin'in 2009 yılında kullanılmaya başlaması ile günümüze kadar kripto varlık teknolojisinde bir hayli ilerleme kaydedilmiş ve coin, alt coin, Metaverse, NFT gibi kavramlar günlük hayatta sıklıkla kullanılır hale gelmiştir. 2015 yılında kullanılmaya başlanan Ethereum ağı ve gelişen teknolojiler ile kripto para birimleri çeşitlenmiş, kripto varlıklar her geçen gün farklı alanlarda kendini gösterir olmuştur. Küresel kripto para piyasası büyüklüğü 1,17 trilyon dolar seviyelerine ulaşmış olup (Coingecko), Metaverse'in 2029 yılında kadar 1,5 milyar dolar değerine ulaşması, küresel AR/VR/MR¹ pazarının 2028 yılına kadar 250 milyar dolara ulaşması beklenmektedir (Influencermarketinghub, 2023).

Yaratılan ekonomik büyüklük, bireyleri ve şirketleri bu alanlara yatırım yapmaya teşvik etmektedir. Devletlerin, teknolojik gelişmeler karşısında harekete geçerek vergilendirme ile ilgili çalışma yapmaları bu gelişmelere nazaran yavaş olmaktadır. Aynı durum vergilendirme alanında da kendisini göstermektedir. Bu alanda pek çok akademik çalışma ve araştırma yapılmış ve yapılıyor olsa da vergilendirme konusunda yasal olarak adım atmış herhangi bir ülke bulunmamaktadır. Kripto para birimleri ile ilgili OECD, Avrupa Birliği ve benzer kurumların rapor ve tavsiye raporları yayınlanmış olsa da bunlar tavsiye niteliğinden öteye geçememiştir. Ayrıca bazı ülkeler kripto para birimleri ile ilgili tanımlama ve mevcut yasalar çerçevesinde vergilendirme yapıyor olsalar da kripto varlıkları da içine alan yasal düzenlemeler bulunmamaktadır. Türkiye'de hem kripto paraların hem de kripto varlıkların vergilendirilmesi ile ilgili yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde blockchain, metaverse ve NFT (Non-fungible Token) kavramları açıklanacaktır. Bu kavramlar birbirleri ile iç içe geçmiş kavramlar olduklarından ve vergilendirme ile ilgili ülke uygulamaları kripto para birimleri ağırlıklı olduğu için ikinci bölümde kripto para birimlerinin vergilendirilmesinde ülke uygulamalarına yer verilecektir. Ayrıca bu bölümde NFT'lerin vergilendirilmesi ile ilgili konulara da yer verilecektir. Çalışmanın son bölümünde ise Türkiye'de kripto para birimleri ve kripto varlıkların vergi yasaları karşısındaki durumları ele alınıp, yapılabilecek muhtemel düzenlemelere değinilecektir.

2. BLOCKCHAIN, METAVERSE VE NFT KAVRAMLARI

NFT kavramının tanımlamasını yapmadan önce blok zincirin (blockchain) tanımlamasının yapılması gerekmektedir çünkü NFT'ler blok zincirin bir parçasıdır. Blok zincir, bir ağdaki çeşitli taraflar arasında gerçek-

¹ Augmented Reality/Virtual Reality/Mixed Reality (Artırılmış Gerçeklik/Sanal Gerçeklik/Karma Gerçeklik)

leştirilen işlemleri yakalamak için oluşturulmuş bir defterdir. (Deloitte, 2017) Blok zincirler dağıtılmış bir şekilde (merkezi olmayan) ve genellikle merkezi bir otorite (banka, şirket veya hükümet) olmadan uygulanan ve müdahaleye karşı dayanıklı veri tabanlarıdır. Temel düzeyde, bir kullanıcı topluluğunun, yayımlandıktan sonra blok zincir ağının normal işleyişinde hiçbir işlemin değiştirilemeyeceği biçimde, bu topluluk içinde paylaşılan veri tabanına işlemleri kaydetmesine olanak tanır. (Yaga vd: 2018) Paylaşılan veri tabanını kullanan tüm katılımcılar, her biri defterin aynı bir kopyasını tutan, blok zincirine bağlı düğümlerdir. Bir blok zincirine her giriş, katılımcılar arasında bir değer alışverişini temsil eden bir işlemidir. Uygulamada birbirinden farklı blok zincir türleri geliştirilmiştir ancak çoğu bu genel çerçeveye göre çalışmaktadır (Deloitte, 2017). Blok zincirin genel özellikleri, dağıtımlı sistem, ademi merkeziyetçilik, zaman serisi verileri ve asimetrik şifrelemedir. Blok zincirin avantajları ise güvenlik, gerçek zamanlı güncelleme, veri izlenebilirliği ve veri şeffaflığıdır. (Cheng ve Huang, 2019) Blok zincir teknolojisi kripto varlıklar, metaverse uygulamaları ve dijital malları yakından ilgilendirmekte hatta temelini oluşturmaktadır. Dijital mallar, dijital bir biçimde mevcut olan soyut mallardır. Kesin bir tanımını yapmak zordur ve tanımlama için uluslararası standartlar yoktur. Geniş anlamda, dijital biçimde satılan, teslim edilen veya aktarılan ve bu malı kullanma hakkı ile gelen herhangi bir mal, dijital mal olarak tanımlanabilir. (Owens ve Costa, 2022) Dijital mal kavramı kripto varlıkları da içine alan daha geniş bir tanımlama olarak değerlendirilebilir.

Kripto varlıklar çok çeşitli olup kripto para birimleri, Security Token (Menkul Kıymet Belirteci), Utility Token (Yardımcı Belirteç), NFT (Non-fungible Token – Değiştirilemez Jeton), Merkez Bankası Dijital Para Birimleri, Stable Coins (Kararlı para birimleri) gibi farklı türlere ayrılmaktadır. Çalışmanın konusu kapsamında Metaverse ve NFT tanımlaması yapılacak olup bunun dışındaki kripto varlıklara değinilmeyecektir.

Metaverse (şanal evren) kelimesi ‘meta’ ön eki ve ‘verse’ son ekinde oluşmaktadır. Meta Yunanca, sonra ya da ötesi anlamına gelmektedir. Verse ise evren (universe) kelimesinin kısaltmasıdır. (Shi vd, 2022) Metaverse kavramı ilk olarak 1992 yılında Neal Stephenson tarafından Snow Crash² isimli bilim kurgu romanında kullanılmıştır. (Gadekallu, 2022) Literatürde farklı metaverse tanımlamaları bulunmaktadır. Metaverse, Messinger ve diğerlerine (2009: 1) göre üç boyutlu olarak simüle edilmiş bir alanda binlerce insanın aynı anda etkileşimde bulunabileceği şanal bir dünya; Guo ve diğerlerine (2011: 313) göre, avatarların gerçeğe yakın bir ortamda birbirlerine bağlanmasına ve iletişim kurmasına izin veren bir

2 ... Hepsi, bilgisayarının, fiber optik kablodan gelen tanımlamalara göre çizdiği hareketli resimlerin bir parçasıydı. İnsanlar, avatar denilen yazılım parçalarıydı. Metaevrende insanların birbiriyle iletişim kurmak için kullandığı görsel-ışitsel bedenlerdi... (Stephenson. Neal, (2016) Parazit – Snow Crash, Altıkırkbeş Yayın, 38)

bilgisayar simülasyonu; Downling'e (2022: 1) göre ise, blok zincir üzerine inşa edilmiş yeni nesil bir sanal dünyadır. Metaverse (sanal evren) kullanıcıların zaman geçirebilecekleri, alışveriş yapabilecekleri, toplantı ve görüşmeler gerçekleştirebilecekleri, yeni kişilerle tanışıp, kendi avatarlarını oluşturabilecekleri sonsuz bir mekandır. (Kahraman, 2022)

NFT avatarlar dijital profil resmi olarak tanımlanabilirler. Her bir avatar benzersiz olup giyim, aksesuar, saç stili, yüz ifadesi ve daha fazla şekillerde özelleştirilebilmektedir. NFT avatarlar metaverse ile daha fazla önem kazanmış ve The Sandbox projesi ile 2 boyutlu avatarlar 3 boyutlu avatalara dönüştürülmekte ve metaverse içerisinde oynanabilir hale dönüşmektedir. (Binance) Avatarlar sayesinde metaverse içerisinde bulunma, ürün satın alma, diğer kullanıcı avatarları ile etkileşimde bulunma, toplantı yapma ve çok daha fazla işlem gerçekleştirilebilmektedir. Örneğin ABD'de metaverse'de ilk kez sanal bir düğün gerçekleştirilmiş, ilk kez Warner Bros Picture tarafından film galası gerçekleştirilmiş, H&M firması ilk kez giyim mağazası açmış, KASİDER ve Darüşşafaka cemiyeti iş birliği ile kadınlar için etkinlik düzenlenmiş, BMW ve Nvidia firmaları ilk sanal fabrikayı kurmuş, moda etkinlikleri ve defileler düzenlenmiştir. (Userposts) Kullanıcılar bu etkinliklere avatarları ile katılma imkânı bulmuşlardır.

Kripto para, blok zincir ve NFT teknolojileri metaverse için geliştirilen hizmetlerdir. Tüm bu hizmetlerin temeli ise blok zincir teknolojisine dayanmaktadır. (Kahraman, 2022:159) Metaverse uygulamaları çok çeşitli olabilmekle birlikte en yaygın olanları, çevrimiçi video konferans, dijital emlak ve dijital sanat eserleridir. Blok zincir teknolojisi metaverse'de vergi gizliliğinin sağlanması, verilerin kalitesinin sağlanması, sorunsuz ve güvenli veri paylaşımının sağlanması, veri bütünlüğünün sağlanması ve NFT'ler için kullanılmaktadır. (Gadekallu, 2022)

Değiştirilemez belirteç, nitelikli fikri tapu, değiştirilemez jeton olarak Türkçe'ye çevrilen NFT, bir varlıkla ilişkili belirli hakların dijital sertifikasıdır. NFT'ler genellikle dijital varlıklarla ilişkilendirilse de fiziksel varlıkların veya deneyimlerin haklarını temsil eden NFT'ler de basılmıştır. (Giesselman, 2021:18) NFT'lerin popülerliğinin artması ile pek çok NFT Pazar yeri kurulmuştur ve bu pazar yerlerinde NFT oluşturma, listeleme ve satma işlemleri gerçekleştirilebilmektedir. NFT pazar yerleri proje düzeyinde ve sahiplik düzeyinde olmak üzere iki düzeyde kategorize edilebilir. Proje düzeyinde NFT pazarı sanat, koleksiyon, spor, program, metaverse ve oyunlar olarak ayrılmaktadır. Sahiplik düzeyinde NFT pazarı Birincil ve İkincil Pazar olarak bölümlere ayrılmaktadır. Opensea, Rarible, WazirX, Binance gibi pazaryerleri NFT'lerin ticareti, satın alınması ve açık arttırma ile satılmasında önemli rol oynamaktadır. (Mukhopadhyay ve Ghosh, 2021:4)

Şekil 1: NFT'nin Kilometre Taşları

Kaynak: Nftnow, NFT Timeline: The Beginnings and History of NFTs

Şekil 1'de NFT ile ilgili önemli kilometre taşları gösterilmektedir. Bilinen ilk NFT 2014 yılında Kevin McCay ve Anil Dash tarafından oluşturulan Quantum adı verilen NFT'dir ve 4\$ karşılığı satılmıştır. (Adams, 2023) İlk NFT'nin oluşturulduğu 2014 yılından itibaren kısa süre geçmiş olmasına rağmen hızlı bir ilerleme gösteren NFT pazarı her geçen yıl farklı NFT türleri, metaverse uygulamaları ile oyunların geliştirilmesine imkân sağlamıştır.

Blok zincir ve bu zinceye bağlı teknolojilerin en çok eleştirildiği nokta, bu varlıkların üretimi sonucu çevreye verdikleri zarardır. NFT'lerin çoğu, her yeni bloğu onaylamak için bir çalışma kanıtı sistemi gerektiren Ethereum³ blok zincirinde çalışmaktadır. Ethereum'un 44,94 terawatt⁴/saat elektrik enerjisi tükettiği ve her yıl 21,35 metrik ton karbondioksit salınımına neden olduğu tahmin edilmektedir. (Adams, 2023)

Tablo 1: Satışı Gerçekleştirilmiş En Pahalı NFT'ler

NFT	Sanatçı	Satış Tarihi	Satış Tutarı (Milyon \$)
Everydays: The First 5000 Days	Mike 'Beeple' Winkelmann	Mart 2021	69,3 (38525 ETH)
Clock	Julian Assange ve Murat Pak	Şubat 2022	52,7 (16593 ETH)
Human One	Beeple	Kasım 2021	28,9 (4700 ETH)
CryptoPunk #5822	Larva Labs	Şubat 2022	23,7 (8000 ETH)
CryptoPunk #7523	Larva Labs	Haziran 2021	11,7 (4700 ETH)
Tpunk #3442	Mondiblo ve Bastardbe	Ağustos 2021	10,5 (120 Milyon TRX)

3 Ethereum, merkezi bir otorite tarafından kontrol edilmeden uygulamalar ve organizasyonlar oluşturmak, varlıkları tutmak, işlem yapmak ve iletişim kurmak için kullanılan bir teknolojidir ve ethereum ağındaki belirli faaliyetler için ödeme yapmak için kullanılan kendi kripto para birimi Ether'e sahiptir. (ethereum.org)

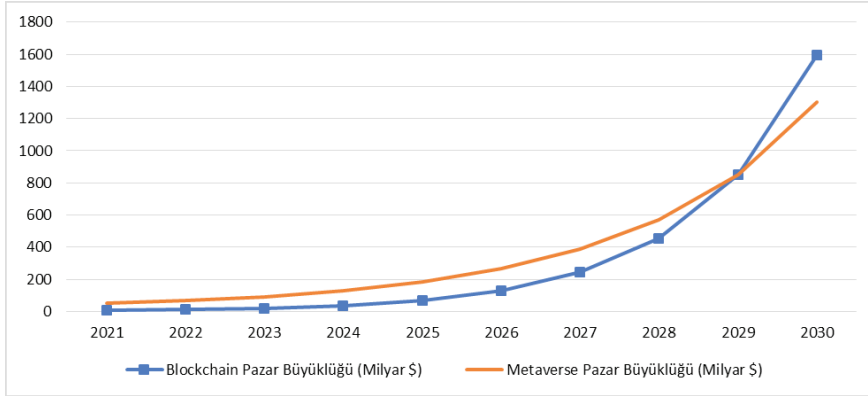
4 1 terawatt 1,000,000,000,000 watt'a eşittir.

CryptoPunk #4156	Larva Labs	Aralık 2021	10,2 (2500 ETH)
CryptoPunk #5577	Larva Labs	Şubat 2021	7,7 (2501 ETH)
CryptoPunk #3100	Larva Labs	Mart 2021	7,57 (4200 ETH)
CryptoPunk #7804	Larva Labs	Mart 2021	7,56 (4200 ETH)
Ringers #109	Dmitri Cherniak	Ekim 2021	7,1 (2100 ETH)
Right-click and Save As Guy	XCOPY	Aralık 2021	7 (1600 ETH)
CryptoPunk #8857	Larva Labs	Eylül 2021	6,63 (2000 ETH)
Crossroad	Beeple	Şubat 2021	6,6 (4400 ETH)
All Time High in the City	XCOPY	Ocak 2022	6,2 (1630 ETH)
FreeRoss	Ross Ulbricht	Aralık 2021	6,12 (1489 ETH)
A Coin for the Ferryman	XCOPY	Kasım 2021	6,02 (1330 ETH)
Ocean Front	Beeple	Mart 2022	6 (3529 ETH)
Ringers #879	Dmitri Cherniak	Ağustos 2021	5,9 (1800 ETH)
Stay Free	Edward Snowden	Nisan 2021	5,4 (2224 ETH)

Kaynak: *Nftnow, The 20 Most Expensive NFT Sales of All Time*

Tablo 1’de satışı gerçekleştirilmiş en pahalı 20 NFT listelenmiştir. Bu NFT’lerin toplam satış fiyatı 292,8 Milyon \$ tutarındadır. Satış tarihleri incelendiğinde, bu satışların 2021 ve 2022 yıllarında gerçekleştirildiği görülmektedir. NFT’nin yeni bir kavram olması ve popülerliğinin artması ile önümüzdeki yıllarda satış işlemlerinin sayısı ve hacminin de artacağını söylenebilir.

Grafik 1: Blok Zincir ve Metaverse Tahmini Pazar Büyüklükleri (2021-2030)

Kaynak: *precedenceresearch.com*

Grafik 1’de blok zincir ve metaverse pazarının tahmini büyüklüğü gösterilmektedir. Her iki pazar 2030 yılına kadar artış eğilimi göstermektedir ve blok zincir pazar büyüklüğünün 2030 yılında 1,5 trilyon \$, metaverse pazar büyüklüğünün ise 1,3 trilyon \$’a ulaşması beklenmektedir. En

büyük NFT pazarı konumunda olan Opensea 6,5 milyar \$ işlem hacmine ulaşmıştır ve toplam NFT Pazar büyüklüğü ise 7 milyar \$'ı aşmaktadır. NFT pazarının mevcut büyüklüğü ve gelecekte daha da büyüyecek olması öngörüsü ile vergilendirme konusu da önem kazanmaktadır.

NFT'lerin popüler olmasının pek çok nedeni bulunmakla birlikte belki de en önemlisi insanların bu varlıklara (sanat eserlerine) atfettikleri değerdir. Tıpkı fiziki sanat eserlerinde olduğu gibi dijital sanat eserlerinde de sanatçısının tanınırlığı, sanat eserinin içeriği ve ileride değer kazancak olma düşüncesi nedeniyle insanlar NFT sanat eserlerine yatırım yapmaktadır. Koleksiyonerlik, yatırım yapma, dijital sanat eserinin benzersiz olması gibi nedenlerle NFT'ler insanlar tarafından değerli olarak düşünülmektedir.

Çalışmanın konusu NFT olsa da blok zincir, kripto paralar, metaverse, NFT, De-fi⁵ ve benzeri kavramlar birbirleriyle ilgili kavramlardır. Vergilendirme işlemleri ile ilgili ülkeler genellikle kripto paralar üzerine yoğunlaşmıştır ve çok az sayıda ülke NFT ile ilgili çalışma yapmaktadır. Bu nedenle çalışmada kripto paralar ile ilgili vergilendirme işlemleri NFT ile birlikte ele alınacaktır.

3. METAVERSE VE NFT ÖZELİNDE KRİPTO VARLIKLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

Teknolojik gelişme söz konusu olduğunda vergi idareleri özel kuruluşların gerisinde kalmaktadır. Vergi makamlarından kripto para birimlerinin nasıl vergilendirileceğine dair bazı rehberler yayınlanmış olmasına rağmen NFT'lerin veya metaverse ile bağlantılı diğer faaliyetlerin nasıl vergilendirileceğine dair daha az rehber ve bilgi bulunmaktadır. (Owens ve Costa) Metaverse, NFT ve kripto paraların vergilendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılıyor olsa da henüz çoğu ülkede yasal düzenlemeler bulunmamaktadır. Özellikle kripto para birimlerinin vergilendirilmesi konusu daha ön planda olsa da metaverse ve NFT özelinde yapılan çalışmalar çok daha azdır. Vergilendirme konusunda yasal temellerin atılmamış olması nedeniyle vergilendirme işlemleri ile ilgili pek çok soruyu da beraberinde getirmektedir. “Metaverse’de vergiye tabi bir işlem nasıl tanımlanmalı?”, “Metaverse işlemleri nerede vergilendirilmeli? ve “vergi otoriteleri metaverse’deki işlemleri nasıl denetleyebilir ve nasıl vergi toplayabilirler?” soruları cevaplanması gereken sorulardır. (Cockroft) NFT'lerin yasal tanımı ve yasal olarak tanımlanması ile ilgili sorunlar devam etmekte ve bu konuda çalışmalar yapılmakta olsa da vergilendirme ile ilgili resmi adım atan ülke sayısı oldukça azdır. (Gazioğlu ve Özen, 2022: 30) NFT oluşturulması vergiye tabi bir olay oluşturmamaktadır ancak NFT satışı yapıldığında vergiyi doğuran olay gerçekleşmiş olmaktadır. (Investopedia)

Devletlerin NFT'leri vergilendirmesinin çeşitli nedenleri bulunmaktadır. İlki NFT faaliyetlerinden elde edilen kazancın vergilendirilmesini sağlamak, ikincisi ise devletlerin bu alanları kontrol altına alarak devlet otoritesini hissettirmeleridir. (Gazioğlu ve Özen, 2022: 32) Üçüncüsü ise yukarıda bahsedilen karbon salınımı nedeniyle çevreye verilen zararın tazminidir.

OECD, kripto varlıkların vergi şeffaflığını azaltma riskini önlemek üzere Kripto Varlık Raporlama Çerçevesi ve Ortak Raporlama Standartındaki Değişiklikler (Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard – CARF) isimli raporunu yayınlamıştır. Rapor CARF'i uygulayan ülkelerden bilgi toplamak için iç hukuka aktarılacak kurallar ve yorumlardan oluşmaktadır. Rapor, kapsanacak kripto varlıkların kapsamı, veri toplama ve raporlama gerekliliklerine tabi olan kuruluşlar ve bireyleri, raporlamaya konu işlemler ve bu işlemlere ilişkin raporlanacak bilgiler ve kripto varlık kullanıcılarını ve kontrol eden kişileri tespit etmeye ve raporlama ve takas amaçlarıyla ilgili vergi yetki alanlarını belirlemeye yönelik durum tespiti prosedürlerini içermektedir. (Gazioğlu ve Özen, 2022: 32)

Bir kişi kripto para karşılığında bir NFT satın aldığı anda, kripto paranın elden çıkartılması ve NFT'nin satışı olmak üzere iki işlem gerçekleşmektedir. Hem NFT'nin satıcısı hem de alıcısı değer artış kazanç vergisinden sorumlu olabilir. Ayrıca satıcı NFT oluşturma ve ticaretinde aktif olarak yer alıyorsa bazı ülkelerde serbest meslek kazancı olarak da vergilendirilebilir. (Owens ve Costa)

Metaverse'de dolaylı vergilerle ilgili çözülmemiş sorular vardır. Örneğin, bir kripto para birimi kullanılarak metaversede bir NFT arsa satın aldığı anda, bu işlem KDV'ye mi tabi olmalı yoksa sermaye kazancı olarak mı değerlendirilmelidir? (Gazioğlu ve Özen, 2022: 32) Bir yatırımın menkul kıymet olup olmadığı belirlenmesi Howey testi ile sağlanabilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi 1946 yılında verdiği karar ile yatırımın menkul kıymet olup olmadığı belirlenmesi için dört temel kriter belirlemiş olup kriterler Howey testi olarak anılmaktadır. Buna göre şu dört temel şartın sağlanması gerekmektedir. Para karşılığı bir yatırımın olması (NFT satın alanlar para veya kripto para yatırımı yapmaktadır), kâr beklentisiyle yapılmış olması (NFT'ler kâr beklentisiyle yatırım olarak alınıp satılmaktadır), ortak bir işletmede yapılmış olması (Genel olarak NFT'lerde ortak girişim yoktur) ve üçüncü tarafında çabalarıyla elde edilmelidir (NFT'lerin değerini belirleyen üçüncü bir taraf bulunmamaktadır). NFT'ler takas edilemez oldukları için kripto para birimlerinden ziyade menkul kıymet olmayan sanat eserleri veya koleksiyonlara benzetilebilirler. (Mukhopadhyay ve Ghosh, 2021: 7-8)

3.1.Kripto Varlıkların Vergilendirilmesinde Ülke Uygulamaları

OECD, yetki alanları arasında fikir birliği sağlamak amacıyla potansiyel olarak ortak bir kripto vergi çerçevesi oluşturma sürecindedir ancak bu sürecin ne kadar süreceği ve sonunda kaç ülkenin sürece dahil olacağı bilinmemektedir. Bu çalışma devam ederken her ülke farklı vergi pozisyonları alıp farklı vergi uygulamaları yapmaktadır. (Ernst & Young)

Amerika Birleşik Devletleri'nde IRS (Internal Revenue Service / İç Gelir İdaresi) sanal para birimlerinin mal veya hizmetlerin ödemesinde kullanılabilmesinin farkında olduğunu belirtmiş ve sanal para birimini bir değişim aracı hesap birimi ve/veya bir değer deposu işlevi gören değerlerin dijital temsili olarak tanımlamıştır. (IRS Note 2014-21) IRS, dijital varlıkları mülk olarak ele alır, yani değer artış kazançları vergi oranlarına tabidir. NFT'lerin yeniden satışından alınan komisyonlar ve telif ücretleri hakkında IRS henüz herhangi bir resmi kılavuz yayınlamamıştır, ancak bu durum büyük olasılıkla gelir olarak kabul edilecektir. (Coindesk)

Avustralya Vergi Dairesi, bir kişinin NFT'yi kullanma şekline ve NFT'ye sahip olma ve NFT ile işlem yapması durumunda, gelir vergisine tabi olmasıyla ilgili bir kılavuz yayınlamıştır. (Owens ve Costa) Vergi yükümlülüğü haricinde kripto varlıkların satın alınması, elde tutulması ve satılması ile ilgili belgeleri beş yıl boyunca saklanması yükümlülüğü de bulunmaktadır. (Australian Taxation Office)

Almanya'da kripto varlıkların bir yıldan uzun süre elde tutulması halinde vergi uygulaması bulunmamaktadır. Kripto varlık ticareti yapan kişi ve şirketler, özel yatırımcıların aksine özel satış yapamazlar. Alman Gelir Vergisi Yasası'na göre kripto para birimiyle yapılan işlemler sonucu gelir elde edilmiş olarak değerlendirilir ve muafiyetin uygulanacağı minimum elde tutma süresi yoktur. Şirketlerin yasal yapısına bağlı olarak bu şekilde elde edilecek kazançlar gelir ve kurumlar vergisine tabi olacaktır. KDV ile ilgili ise Alman vergi mahkemesinin veya vergi makamlarının herhangi bir kararı bulunmamaktadır (Winheller). Kripto madenciliği koşullara bağlı olarak ticari kazanç olarak değerlendirilmekte ve vergilendirilmektedir (Osborne Clarke, 2018).

İngiltere'de kripto varlıkların vergilendirilmesi ile ilgili yasal düzenleme bulunmamaktadır. Vergilendirme işlemi mevcut yasalara göre değerlendirilmektedir. (Anderson, 2022) Genel kural olarak, kişisel yatırım olarak kripto varlıklara sahip kişiler, kripto para birimlerini elden çıkardıklarında değer artış vergisine (CGT) tabidir. Madencilik faaliyetlerinden elde edilen gelirler ise gelir olarak nitelendirileceği için gelir vergisine tabidir. (Schiavone, 2022: 491-492)

Fransa'da 2018 yılında yapılan düzenlemeye kadar bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen kazançlar %60'a kadar ulaşabilen oranlarda vergilendirilmekteydi. Düzenleme sonrası %30'luk düz oranlı vergi uygulamasına geçilmiştir. Bu oran düzenli olarak alım satım işlemi yapanlar dışındaki mükellefleri kapsamaktadır. Ayrıca kripto paralar arası yapılan işlemler itibari para birimi karşılığı satılana kadar vergilendirilmemektedir. Bireysel vergi mükelleflerinin 305€'yu aşmayan gelirleri gelir vergisine tabidir. 2015 yılında Avrupa Birliği Adalet Divanı'nın aldığı karar gereği, yasal para birimi karşılığında kripto para alım satımı KDV'den muaf tutulmuştur. (Vauplane ve Smadja, 2022)

İtalya'da kripto paralar arası yapılan işlemler itibari para karşılığı satılana kadar vergi dışı bırakılmaktadır. Yabancı paralarda olduğu gibi ilgili değer artış kazançları %26'lık oranda vergilendirilmektedir. Şirketler açısından kripto faaliyetlerden elde edilen gelir, diğer tüm kurumsal gelirlerde olduğu gibi vergilendirmeye tabidir. Ayrıca İtalyan mali otoritesi kripto varlıkların alım satımının KDV'den muaf olduğunu onaylamıştır. (Lener vd, 2022)

Hindistan'da 2022 tarihinden itibaren dijital varlıkların transferinden elde edilen gelirlere %30 vergi uygulanmaktadır. Sanal varlıkların mal ve hizmet olarak yasal bir tanımlaması yapılmadığı için mal ve hizmet vergisi (GST) kapsamında değildir. (Parikh ve Reddy, 2022)

Kanada Gelir İdaresi (CRA) sanal para birimlerini para biriminden ziyade emtia olarak kabul etmektedir. Sanal para birimlerinin ticaretinden kaynaklanan kazançlar gelir veya sermaye olarak vergilendirilebilmektedir. (d'Anglejan-Chatillon vd, 2022)

Norveç vergi makamları, kripto para birimlerini servet ve satış vergileri için genel vergi kurallarına tabi varlıklar olarak kabul etmektedir ancak kripto para birimleri ile yapılan işlemler KDV'ye tabi değildir. Gerçek kişiler için kripto birimlerinden elde edilen değer artış kazançları vergiye tabi gelirdir ve hem kripto para madenciliği hem de işlemler için yıllık %22 oranında vergiye tabidir. Sanal para ticareti düzenli olarak yapılıyorsa ve önemli sayıda işlem yapılıyorsa ticari faaliyet olarak kabul edilir. Ayrıca sanal para madenciliği de düzenli olması ve belirli bir ölçüye sahipse ticari faaliyet kapsamında değerlendirilmektedir. 2017 yılında yapılan değişiklikle sanal para birimi işlemleri KDV kapsamından çıkarılmıştır. (Wiese-Hansen vd, 2022)

İspanya'da sanal para birimlerinin vergilendirilmesi ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. İspanyol vergi makamlarına göre sanal para birimleriyle yapılan herhangi bir işlem (madencilik hariç) gelir vergisi açısından bir varlık transferi olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle, farklı bir sanal para birimi transferi, sermaye kazancı veya kaybına yol

açmaktadır. Madencilik faaliyeti ise ticari faaliyet olarak değerlendirilmektedir ve bazı özerk bölgelerde %54'e varan oranda vergilendirilmektedir. Kurumlar vergisine tabi tüzel kişiler için vergi oranı genellikle %25 olarak uygulanmaktadır. Ayrıca İspanyol vergi makamları sanal para birimleri işlemleri üzerinden KDV alınamayacağını hüküm altına almıştır. (Rodrigo ve Pérez, 2022)

İsveç Vergi İdaresi kripto paralar ile yapılacak işlemlerin vergilendirilmesi ile ilgili kılavuz yayınlamıştır. Bireylerin kripto para birimlerini satması veya takas etmesi sermaye kazancı olarak değerlendirilir ve vergilemeye tabidir. Bireyler tarafından yapılan madencilik faaliyetleri, ticari faaliyetlerden elde edilen gelir olarak değerlendirilmektedir. Madencilik belirli eşiği aşarsa elde edilen gelir vergilendirmeye tabidir. Madencilik faaliyeti eğer şirketler tarafından yapılıyorsa ticari kazanç olarak değerlendirilmektedir. Kripto para birimlerinin yabancı para birimleri ile değişimi ve madencilik faaliyetleri KDV'den muafittir. (Osborne Clarke, 2018)

Tablo 2: Ülkelerin Kripto Paralar ile İlgili Yasak, Vergi, NFT ve AML/CFT Uygulamaları⁶

	Kripto Para Yasağı Var mı?		Vergi uygulaması var mı?	Vergi idaresinin NFT ile ilgili rehberliği ve/veya tanımlaması var mı?	AML/CFT ⁷ Yasaları Uygulanıyor mu?
	Doğrudan	Dolaylı			
Amerika Birleşik Devletleri	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Almanya	Hayır	Hayır	KDV: Hayır Diğer vergiler: Evet	Hayır	Evet
Angola	Hayır	Hayır	Hayır	--	Evet
Arjantin	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Arnavutluk	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Avustralya	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Avusturya	Hayır	Hayır	KDV: Hayır Diğer vergiler: Evet	--	Evet
Azerbaycan	Hayır	Hayır	KDV: Hayır Diğer vergiler: Evet	--	Evet
Belarus	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Belçika	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Bermuda	Hayır	Hayır	Hayır	--	Evet

6 Bilgi olmayan ülkeler tabloya dahil edilmemiştir.

7 Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism (Kara Para Aklamayı Önleme / Terörün Finansmanı Mücadele)

Birleşik Arap Emirlikleri	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet
Birleşik Krallık	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Bolivya	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Brezilya	Hayır	Hayır	Evet	--	Hayır
Bulgaristan	Hayır	Hayır	Hayır	--	Evet
Cezayir	Evet	Hayır	Hayır	--	Evet
Çekya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Çin	Evet	Hayır	Belirsiz	--	Belirsiz
Danimarka	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Ekvador	Hayır	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
El Salvador	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Endonezya	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Estonya	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Fas	Evet	Hayır	Hayır	--	Evet
Finlandiya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Fransa	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Güney Afrika	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
Güney Kore	Hayır	Hayır	Evet	Belirsiz	Evet
Gürcistan	Hayır	Evet	Evet	--	Hayır
Hindistan	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Hollanda	Hayır	Hayır	KDV: Hayır Diğer vergiler: Evet	Hayır	Evet
Hong Kong	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Irak	Evet	Hayır	Hayır	--	Evet
İrlanda	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
İspanya	Hayır	Hayır	KDV: Hayır Gelir Vergisi: Evet	Hayır	Evet
İsrail	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
İsveç	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
İsviçre	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
İtalya	Hayır	Hayır	KDV: Hayır Diğer vergiler: Evet	Hayır	Evet
İzlanda	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Japonya	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Kanada	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Karadağ	Hayır	Hayır	Hayır	--	Evet
Katar	Evet	Hayır	Hayır	--	Evet
Kazakistan	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Kenya	Hayır	Hayır	Evet	--	Hayır
Kırgızistan	Hayır	Hayır	Evet	--	Hayır
Letonya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet

Libya	Hayır	Evet	Hayır	--	Evet
Litvanya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Lübnan	Hayır	Evet	Hayır	--	Evet
Lüksemburg	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Macaristan	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Malezya	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Malta	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Mısır	Evet	Hayır	Hayır	--	Evet
Moldova	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Nijerya	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Norveç	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Özbekistan	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Polonya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Portekiz	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Romanya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Rusya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Sırbistan	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Singapur	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Slovakya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Slovenya	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Tacikistan	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Tanzanya	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Tayland	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Tayvan	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Tunus	Evet	Hayır	Hayır	--	Evet
Türkiye	Hayır	Evet	KDV: Hayır Diğer vergiler: Evet	Hayır	Evet
Türkmenistan	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Ukrayna	Hayır	Hayır	Evet	--	Evet
Ürdün	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır
Vietnam	Hayır	Evet	Hayır	Belirsiz	Evet
Yeni Zelanda	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Evet
Yunanistan	Hayır	Hayır	KDV: Hayır Diğer vergiler: Evet	--	Evet
Zimbabve	Hayır	Evet	Hayır	--	Hayır

Kaynak: Law Library, Regulation of Cryptocurrency Around the World: November 2021 Update, The Law Library of Congress, Global Legal Research Directorate ve PwC Annual Global Crypto Tax Report 2022 kaynakları kullanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 2’de kripto para birimleri ile ilgili yasal düzenleme yapan ülkeler gösterilmektedir. Kripto para birimlerinin dolaylı ve doğrudan yasak olup olmadığı, mevcut vergi yasaları dahilinde yasal dayanağın olup olmadığı ile kara para aklamaya mücadele ve terörün finansmanının engellenmesiyle ilgili yasal düzenleme olup olmadığı göstermektedir. Kripto para kullanımının doğrudan yasak olduğu ülkeler Cezayir, Çin, Fas, Irak, Katar, Mısır ve Tunus’tur. Bu ülkelerin ortak özelliği Ortadoğu ülkeleri olmalarıdır ve uygulanan yasak ile doğal olarak vergi alanında da düzenleme bulunmamaktadır. Türkiye’nin de aralarında bulunduğu 17 ülkede kripto paralar üzerinde dolaylı yasak bulunmaktadır. Bu ülkeler genel itibari ile az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler kategorisindedir. Kripto paralarla ilgili 52 ülkede vergi uygulaması bulunmaktadır. Avrupa Birliği üyesi ülkelerde KDV uygulanmaması yönünde bir eğilim bulunmakta ve vergilendirme noktasında ise fikir birliği olduğu izlenimi olmakla birlikte uygulamada farklılıklar bulunmaktadır. Metaverse ve NFT teknolojileri çok yeni olduğu için gerek ABD gerekse Avrupa Birliği ülkeleri bu konu ile ilgili yasal düzenleme ve rehberlik hizmeti henüz vermemektedir. NFT ile ilgili sadece Yeni Zelanda’da vergi idaresinin rehberliği bulunmaktadır. Ayrıca kara para aklamayı önleme ve terörün finansmanı ile mücadelede bazı az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler haricinde fikir birliği bulunmaktadır.

Tablo 3: Kripto Varlıklar Üzerine Vergi Uygulayan Bazı Ülkeler ve Vergi Oranları

ABD	Bir yıldan az elde tutulan kripto değer artış kazançları hangi gelir vergisi diliminde olduğuna bakılmaksızın %10 ila %37 oranında vergilendirilir.
Almanya	Kripto varlıklar bir yıldan uzun süre elde tutulursa vergi uygulaması bulunmamaktadır.
Avusturya	Kripto para birimleri, diğer gelirlerden ayrı tutulmakta ve %27,5 oranında vergilendirilmektedir.
Belçika	Kripto varlıkların spekülasyon işlemlerinden elde edilen kazançlar vergiye tabidir. Kazançlar %33 oranında vergilendirilmektedir. Profesyonel bireysel yatırımcılar için artan oranlı (%25 ila 50) gelir vergisi uygulanmaktadır. Kripto borsaları Maliye Bakanlığı tarafından vergiden muaf tutulmuştur.
Danimarka	Kripto kazançlar %37 oranında Gelir Vergisine tabidir. Kripto kazançlar belirli tutarların üzerine çıkarsa vergi oranı %52lere kadar çıkabilmektedir.
Filipinler	4500\$ altında olan gelir için vergileme olmazken bu tutar üzerindeki herhangi bir gelir (kripto kazançlar dahil) %35 oranında vergilendirilir.
Fransa	305€ üzerindeki kripto kazançlar %30 düz oranlı vergi uygulaması vardır.
Hindistan	Kripto para birimlerinden elde edilen tüm kar ve gelirler %30 oranında vergilendirilir. Ayrıca 600\$’ı aşan kripto işlemler için %1 ek vergi bulunmaktadır.
Hindistan	2022 tarihinden itibaren dijital varlıkların transferine %30 vergi uygulanmaktadır.
İspanya	Sanal para madenciliği %54’e varan artan oranda, Kurumlar vergisi mükellefleri %25 oranında vergilendirilmektedir.
İsrail	Kripto para satışları %33 vergiye tabidir. Kripto yatırım faaliyetleri iş bazında olarak kabul edilirse %50’ye kadar gelir vergisi uygulanmaktadır.
İsviçre	Vergilendirme kantondan kantona değişmekle birlikte kripto varlıklara yatırım yapan bireyler için genel değer artış kazançları vergiden muafır.

İtalya	51.000€ altında olan kazançlar vergiden muaf tutulmaktadır. Değer artış kazançları ise %26'lık vergi oranına tabidir.
İzlanda	7000\$'a kadar olan kripto kazançlar %40 civarında vergilendirilirken üzerindeki kazançlar %46 oranında vergilendirilir.
Japonya	1500\$ altında kalan tutar için vergilendirme olmazken bu tutar üzerinde olan gelirler için %5 ila %45 arasında değişen oranlarda vergilendirme yapılmaktadır.
Norveç	Kripto kazançlar %22 oranında vergilendirilmektedir.
Singapur	%22'lik vergi oranı uygulanmaktadır.
Slovenya	Bireylerin kripto varlıkların satışından elde edilen kazançlar gelir olarak değerlendirilmemektedir ancak şirketler bu işlemler sonrasında vergiye tabi tutulmaktadır.

Kaynak: Lea. Jon, (2022), The Coincub Global Crypto Ranking ve çalışmada kullanılan diğer kaynaklardan faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 3'te kripto para üzerine vergi uygulayan bazı ülkeler ve vergi oranları yer almaktadır. Ülkeler arasında vergilendirme konusunda henüz ortak bir noktanın olmadığını ve merkezi olmayan olan kripto paraların tanımı yönüyle fikir birliğinin olmadığını göstermektedir. (Gazioğlu ve Özen, 2022: 30-31) Ayrıca kripto paralar için vergi cenneti niteliğinde olan ülkeler⁸ de bulunmaktadır. Vergi oranları %10 ila %54 arasında farklı oranlarda uygulanmakta olup bazı ülkeler tek bir oran üzerinden vergilendirme yaparken bazı ülkeler ise artan oranlı tarife uygulaması yapmaktadır.

3.2. Türkiye'de Kripto Varlıkların Vergilendirilmesi

Türkiye'de kripto paralarla ödeme yapılması 'Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik'⁹ ile yasaklanmıştır. İlgili yönetmeliğe göre kripto varlık, dağıtılmış defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıklar olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'de kripto varlıkların vergilendirmesi ile ilgili yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısı ile bu varlıkların vergi kanunlarında tanımlanması da bulunmamaktadır. Vergilendirme işleminin olabilmesi için vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesi gerekmektedir ve bu varlıklar ile ilgili özel bir düzenleme yapılmadığı için kazanç unsurunun tespiti için mevcut vergi kanunları çerçevesinde değerlendirme yapılabilir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 65. maddesine göre serbest meslek faaliyeti "sermayeden ziyade şahsi mesaiye ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin iş verene tabi

8 Bahamalar, Bermuda, Belarus, Orta Afrika Cumhuriyeti, Lihtenştayn, Malta, Malezya, Tayvan, El Salvador, Panama (coincub.com)

9 RG:2021.31456

olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır.” olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda NFT’nin oluşturulması ve elden çıkartılması serbest meslek faaliyeti ve kazancı olarak değerlendirilebilir.

İlgili kanunun 80. maddesine göre “Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve bunların kanunî mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar” değer artış kazancı olarak tanımlanmaktadır. Bir NFT’nin yukarıdaki maddede sayılan kişiler harici elden çıkartılması durumunda değer artış kazancı olarak değerlendirilebilir ve vergilendirme işlemi buna göre yapılabilir.

Gerçek kişilerin (NFT eser sahibi harici), NFT alım satımını sürekli olarak yapmaları ticari kazanç olarak değerlendirilebilir ve vergilendirme işlemi buna göre yapılabilir.

Türkiye’de 2020 yılında 7194 sayılı kanun ile Dijital Hizmet Vergisi yürürlüğe girmiştir. İlgili kanuna göre, dijital ortamda sunulan her türlü reklam hizmetleri; sesli, görsel veya dijital herhangi bir içeriğin satışı, dinlenmesi, izlenmesi, oynanması veya elektronik cihazlarda kaydedilmesine veya bu cihazlarda kullanılmasına yönelik dijital ortamda sunulan hizmetler; kişilerin birbirleriyle iletişime geçebilecekleri dijital ortamların sağlanması ve işletilmesi hizmetleri ve dijital hizmet sağlayıcıları tarafından verilen aracılık hizmetlerinden elde edilen hasılatlar dijital hizmet vergisine tabidir. 7194 sayılı kanunun 4. maddesine göre ilgili hesap döneminde Türkiye’de elde edilen 20 milyon Türk lirasından veya dünya genelinde 750 milyon avrodan az hasılat elde edilmesi durumunda dijital hizmet vergisinden muaf olunmaktadır. Dijital hizmet vergisi oranı %7,5 olarak belirlenmiştir.

Kripto varlıkların yasal olarak tanımlanmasının yapılmamış olması vergilendirme aşamasında kanunilik ilkesine ters düşmektedir. Yukarıda mevcut vergi yasaları çerçevesinde ele alınan vergilendirme işlemleri durum tespiti olarak aktarılmış olup, kanunilik ilkesi gereği vergi alınabilmesi için kripto varlıkların (kripto paralar, metaverse uygulamaları, NFT vb.) yasal tanımının yapılması ve gelir vergisi kanununda gelir unsurları arasında yer alması doğru olacaktır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 73. maddesi gereğince vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin kanunla konulup, değiştirilir ve kaldırılır. İlgili madde gereğince kripto varlıklarla ilgili yasal düzenleme yapılmamış olması bu varlıkların vergilendirilmesi önünde engel teşkil etmektedir.

Türkiye’de kripto varlıkların vergilendirilmesi noktasında ilk yapılması gereken bu varlıkların yasal tanımlanmalarının yapılması ve mevcut vergi yasalarının bu varlıkları kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmesini sağlamaktır. Vergi oranı konusunda ise bu varlıkların düz oranlı vergi uygulaması ile makul bir oranda vergilendirilmesi bu varlıklar üzerine yapılacak yatırımları ülkeye çekmekte faydalı olabilir.

4. Sonuç

Bitcoin ağı ve sonrasında Ethereum ağının ortaya çıkması ile alt coin olarak nitelendirilen yüzlerce coin (kripto para) kullanıma sunulmuş ve yaşanan Covid-19 pandemisi ile kripto para birimlerine olan ilgi artmıştır. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte özellikle Ethereum ağı üzerinde geliştirilen Metaverse ve NFT uygulamaları, kripto varlıklar üzerine yatırım yapan kişi ve kurum sayısını ciddi oranda arttırmış olup bu pazarın ekonomik büyüklüğü her geçen gün artmaktadır.

Kripto varlıkların vergilendirilmesi ile ilgili akademik düzeyde yayınlar yapılmış ve yapılmaktadır. Konu ile ilgili Amerika Birleşik Devletleri İç Gelir İdaresi, OECD, Avrupa Birliği ve benzer kuruluşlar ve devletler çeşitli raporlar yayınlamışlardır. Bu raporlar şu an için tavsiye niteliğinde olup, ülkelerin bu varlıkları vergilendirmesi konusunda fikir ve uygulama birliği sağlanamamıştır. Farklılaşan uygulamalar neticesinde kripto para birimlerini yasaklayan ülkeler haricinde bu varlıkların vergilendirilmesi ile ilgili çok çeşitli vergilendirme işlemleri yapılmaktadır.

Kripto varlıkların vergilendirilmesi ile ilgili en önemli konu bu varlıkların küresel bir tanımının ve ülkeler özelinde yasal tanımlamalarının yapılmamış olmasıdır. Ülkeler genel olarak bu varlıkları mevcut yasalar çerçevesinde değerlendirmekte ve vergilendirme işlemlerini buna göre yapmaktadırlar. Ancak bu durum verginin kanuniliği ilkesine aykırıdır. Ayrıca ülkeler nezdinde farklılaşan vergi uygulamaları vergi cennetlerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde kripto varlıkların vergilendirmesinde, Birliğin kararları doğrultusunda Katma Değer Vergisi uygulaması bulunmamaktadır. Birlik içerisinde KDV konusunda uygulama birliği olmasına rağmen diğer vergiler ile ilgili böyle bir durum söz konusu değildir.

OECD başta olmak üzere diğer uluslararası kuruluşların kripto varlıkların tanımı ve hukuki niteliği konusunda uzlaşmaya varmaları ve ülkelerin de bu uzlaşma içerisinde olmaları vergilendirme noktasında yol gösterici olacaktır. Bu varlıkların vergilendirilmesinde düz oranlı vergi uygulaması yapılması ise vergi karmaşıklığı ve vergi uyumlaştırması çalışmalarının sağlıklı yürütülmesini sağlayacaktır. Aksi taktirde ülkeler hem bu varlıkları vergilendirerek vergi gelirlerini arttırma çabasında olacaklar hem de düşük vergi oranları uygulayarak ya da hiç vergi almayarak bu varlıklar ile ilgili yatırımları ülkelere çekme çabası içerisinde olacaklardır.

KAYNAKÇA

- Adams. Riley, (2023), 30 NFT Statistics to Understand in 2023, Young and the Invested, <https://youngandtheinvested.com/nft-statistics/> adresinden 17.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Anderson. Paul, (2022), The Virtual Currency Regulation Review: United Kingdom, The Law Reviews, <https://thelawreviews.co.uk/title/the-virtual-currency-regulation-review/united-kingdom> adresinden 08.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Australian Taxation Office, Crypto asset investments and tax, <https://www.ato.gov.au/> adresinden 07.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Binance, Why Are NFT Avatars So Popular and What's Coming Next?, <https://www.binance.com/en/blog/nft/why-are-nft-avatars-so-popular-and-whats-coming-next-421499824684902788> adresinden 03.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Cheng. Chang, Huang. Qunjia, (2019), Exploration on the Application of Blockchain Audit, 5th International Conference on Economics, Management, Law and Education (EMLE 2019), Advances in Economics, Business and Management Research, Vol:110, 63-68
- Cockroft. Julia, Taxation in The Metaverse, <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=f45df7d2-d819-4578-864b-26df0893204f> adresinden 06.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Coindesk, Do You Owe Taxes on Your NFT?, <https://www.coindesk.com/learn/do-you-owe-taxes-on-your-nft/> adresinden 07.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Coingecko, <https://www.coingecko.com/en/global-charts> adresinden 19.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- d'Anglejan-Chatillon. Alix, Grewal. Ramandeep, Lévesque. Éric, Vieira. Christian, (2022), The Virtual Currency Regulation Review: Canada, The Law Reviews, <https://thelawreviews.co.uk/title/the-virtual-currency-regulation-review/canada> adresinden 08.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Deloitte, (2017), Blockchain Technology and Its Potential Impact on the Audit and Assurance Profession, <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/audit/us-audit-blockchain-technology-and-its-potential-impact-on-the-audit-and-assurance-profession.pdf> adresinden 28.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Dowling Michael, (2022), Fertile LAND: Pricing non-fungible tokens, Finance Research Letters, Volume 44
- Ernst & Young, How The Metaverse And Web3 Are Creating Novel Tax Issues, https://www.ey.com/en_gl/tax/how-the-metaverse-and-web3-are-creating-real-tax-issues adresinden 06.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

- Gadekallu Thippa Reddy, Huynh-The Thien, Wang Weizheng, Yenduri Gokul, Ranaweera Pasika, Pham Quoc-Viet, Benevides da Costa Daniel, Liyanage Madhusanka, (2022), Blockchain for the Metaverse: A Review, <https://arxiv.org/abs/2203.09738v2> adresinden 28.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Gazioğlu. Abülcelil, Özen. Ahmet. (2022), NFT'nin Gelişimi ve Vergilendirilmesi Üzerine Genel Bir Değerlendirme, İzmir Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:4, Sayı:1, 23-33
- Giesselman Nathan W., Erdmann Carl R., Berke David, Jong Martin de, (2021), Proliferation of NFT Transactions Raises Numerous U.S. Tax, The Contemporary Tax Journal, Volume 10, Issue 2, 18-23
- Guo Jingzhi, Chow Angelina, Wigand Rolf T. (2011), Virtual wealth protection through virtual money Exchange, Electronic Commerce Research and Applications, Volume 10, Issue 3, 313-330
- Influencemarketinghub, 52 Metaverse Statistics | Market Size & Growth (2023), <https://influencemarketinghub.com/metaverse-stats/> adresinden 19.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Investopedia, NFT Tax Guide, <https://www.investopedia.com/nft-tax-guide-5222726> adresinden 07.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- IRS Note 2014-21, https://www.irs.gov/irb/2014-16_IRB#NOT-2014-21 adresinden 30.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Kahraman. Mehmet Emin, (2022), Blok zincir, Deepfake, Avatar, Kripto para, Değiştirilemez Belirteç (NFT) ve Sanal Evren (Metaverse) ile Yaygınlaşan Sanal Yaşam, Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(1), 149-162
- Law Library, Regulation of Cryptocurrency Around the World: November 2021 Update, The Law Library of Congress, Global Legal Research Directorate, <https://tile.loc.gov/storage-services/service/l1/llglrd/2021687419/2021687419.pdf> adresinden 03.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Lea. Jon, (2022), The Coincub Global Crypto Ranking, <https://coincub.com/crypto-tax-ranking-2022-coincub.pdf> adresinden 30.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Lener. Raffaele, Furnari. Salvatore L., Lorenzotti. Niccolò, The Virtual Currency Regulation Review: Italy, The Law Reviews, <https://thelawreviews.co.uk/title/the-virtual-currency-regulation-review/italy> adresinden 08.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Messenger Paul R., Smirnov Kristen, Stroulia Eleni, Lyons Kelly, Bone Michael, Niu Run H., Perelgut Stephen, (2009), Virtual worlds — past, present, and future: New directions in social computing, Decision Support Systems, Volume 47, Issue 3, 204-228
- Mukhopadhyay Mayukh, Ghosh. Kaushik, (2021), Market Microstructure of Non

Fungible Tokens, Five Shades of Emerging Business Cases, Eliva Press, 1-10

Nftnow, NFT Timeline: The Beginnings and History of NFTs, <https://nftnow.com/guides/nft-timeline-the-beginnings-and-history-of-nfts/> adresinden 01.03.2023 tarihinde erişilmiştir.

Nftnow, The 20 Most Expensive NFT Sales of All Time, <https://nftnow.com/features/most-expensive-nft-sales/> adresinden 01.03.2023 tarihinde erişilmiştir.

OECD, Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard, 2022, s.6, <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.pdf> adresinden 21.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

Opensea, What is an NFT?, <https://opensea.io/learn/what-are-nfts>, adresinden 28.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

Osborne Clarke International Legal Practice, (2018), Taxation Of Cryptocurrencies in Europe: An Overview, <https://www.osborneclarke.com/insights/taxation-of-cryptocurrencies-in-europe> adresinden 10.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

Owens. Jeffrey, Costa. Nathalia Oliveira. The Tax Treatment of the Metaverse Economy and the Potential for a New Offshore Tax Haven, <https://www.taxnotes.com/featured-analysis/tax-treatment-metaverse-economy-and-potential-new-offshore-tax-haven/2022/07/29/7dq51> adresinden 05.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

Parikh. Vaibhav, Reddy. Jaideep, (2022), The Virtual Currency Regulation Review: India, The Law Reviews, <https://thelawreviews.co.uk/title/the-virtual-currency-regulation-review/india> adresinden 08.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

PwC Annual Global Crypto Tax Report 2022, <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/pdf/global-crypto-tax-report-2022.pdf> adresinden 01.03.2023 tarihinde erişilmiştir.

Rodrigo. Pilar Lluesma, Pérez. Miguel, (2022), The Virtual Currency Regulation Review: Spain, The Law Reviews, <https://thelawreviews.co.uk/title/the-virtual-currency-regulation-review/spain> adresinden 08.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

Schiavone. Gabriele. (2021), UK tax treatment of cryptoassets, *Novità fiscali* (9), 490-496

Shi, F., Ning, H., Zhang, X., Li, R., Tian, Q., Zhang, S., ... & Daneshmand, M. (2022). A new technology perspective of the Metaverse: its essence, framework and challenges, 1-20, arXiv preprint arXiv:2211.05832, <https://arxiv.org/pdf/2211.05832.pdf> adresinden 02.02.2023 tarihinde erişilmiştir.

Stephenson. Neal, (2016), Parazit – Snow Crash, Altıkırkbeş Yayınları

- Userposts, 10 Popüler Metaverse Evreni, <https://www.userspots.com/liste/populer-metaverse-platformlari> adresinden 01.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Vauplane, Hubert de. Smadja. Judith, The Virtual Currency Regulation Review: France, The Law Reviews, <https://thelawreviews.co.uk/title/the-virtual-currency-regulation-review/france> adresinden 08.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Wiese-Hansen. Klaus Henrik, Fiskerstrand, Vegard André. (2022), The Virtual Currency Regulation Review: Norway, The Law Reviews, <https://thelawreviews.co.uk/title/the-virtual-currency-regulation-review/norway> adresinden 08.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Winheller, Crypto Taxes in Germany, <https://www.winheller.com/en/banking-finance-and-insurance-law/bitcoin-trading/bitcoin-and-tax.html> adresinden 07.02.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Yaga Dylan, Mell Peter, Roby Nik, Scarfone Karen (2018), Blockchain Technology Overview, National Institute of Standards and Technology, <https://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/ir/2018/NIST.IR.8202.pdf> adresinden 28.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Precedence Research, <https://www.precedenceresearch.com> adresinden 03.03.2023 tarihinde erişilmiştir.

İKTİSADİ VE İDARİ

BİLİMLERDE ULUSLARARASI ARAŞTIRMA VE DERLEMELER

Mart 2023

EDİTÖRLER

DOÇ. DR. MUSTAFA METE
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERHAN AKARDENİZ

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • C. Cansın Selin Temana

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Mart 2023

ISBN • 978-625-6399-80-8

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz. The right to publish this book belongs to Serüven

Publishing. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing

Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak

Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA

Telefon / Phone: 05437675765

web: www.seruyenyayinevi.com

e-mail: seruyenyayinevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume

Sertifika / Certificate No: 47083

İktisadi ve İdari Bilimlerde Uluslararası Araştırma ve Derlemeler

Mart 2023

Editörler

**Doç. Dr. Mustafa METE
Dr. Öğr. Üyesi Erhan AKARDENİZ**

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

REKABET YOĞUN PAZARDA YENİLİKÇİ İŞ MODELLERİNİN
KULLANILMASINDA TEKNOLOJİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Murat TANIK..... 1

BÖLÜM 2

GAYRİMENKUL YATIRIM ORTAKLIKLARI ETKİNLİK ÖLÇÜMÜ

Alper OVA 23

BÖLÜM 3

TEDARİKÇİ SEÇİMİ VE ÇOK KRİTERLİ KARAR VERME

Hazal AKBAL..... 37

BÖLÜM 4

KRİPTO VARLIKLAR VE YATIRIMCILARI KRİPTO VARLIK
YATIRIMINDAN UZAK TUTAN FAKTÖRLER

Abdulguttalip PİLATİN, Önder DİLEK 51

BÖLÜM 5

KAMU ÇALIŞANLARININ ÇEVRE SORUMLULUĞUNA BAĞLI
TÜKETİM BİLİNCİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Kübra ECER 69

BÖLÜM 6

BİLGİ ÇAĞINDA ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ

Kaya AĞIN 85

BÖLÜM 7

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK, SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE
YENİLENEBİLİR ENERJİ

Yunus BUDAK..... 105

BÖLÜM 8

TÜRKİYE'NİN ORTA GELİR TUZAĞINDAN ÇIKIŞINDA KAMU
TEŞVİK MEKANİZMASININ DAHA ETKİN HALE GETİRİLMESİ
İÇİN YAPILMASI GEREKEN HUSUSLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali SAKLAN 121

BÖLÜM 9

ÖRGÜTSEL ADALET VE ÖRGÜTSEL SESSİZLİK ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA

Meryem GÜL..... 149

BÖLÜM 10

ÇAĞDAŞ MALİYETLEME YAKLAŞIMLARI: ÜRÜN YAŞAM SEYRİ MALİYETLEME

Önder GÜR..... 167

BÖLÜM 11

LATİN AMERİKA ÜLKELERİNİN BÖLGESEL- KÜRESEL DEĞER ZİNCİRLERİYLE ENTEGRASYONU

Mehmet Fazıl ÖZKUL 189

BÖLÜM 12

HİLE RİSKİ YÖNETİMİNDE İÇ DENETİMİN ÖNEMİ

Özlem USMAN 205

BÖLÜM 13

ÇİN, ABD VE AB TİCARET POLİTİKALARINDA JEOKONOMİ TARTIŞMALARI VE YARI İLETKEN ENDÜSTRİSİNİN DURUMU

Gülçin Elif YÜCEL..... 229

BÖLÜM 14

NFT (NON-FUNGIBLE TOKEN) ÖZELİNDE KRİPTO VARLIKLARIN VERGİLENDİRİLMESİ

İskender Emrah KARAKAŞ 249

BÖLÜM 15

İŞLETME STOKLARINDA YAPILAN HİLELER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Sulhi ESKİ..... 271

BÖLÜM 16

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AÇISINDAN B CORP SERTİFİKALI MUHASEBE-DENETİM ŞİRKETLERİNİN İNCELENMESİ

Kürşad ÇAVUŞOĞLU 293

BÖLÜM 17

MUTLULUK VE KARBON AYAK İZİ: ÜLKE PERFORMANSLARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME

Demet GEDİZ AYDOĞDU, Gülşah ÖZŞAHİN..... 315

BÖLÜM 18

TÜRKİYE'DE KREDİ KARTI VE BANKA KARTI KULLANIMININ SEKTÖREL İNCELEMESİ

Halil İbrahim YAVUZ..... 329

BÖLÜM 19

BİLGİYE DAYALI EKONOMİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME

Zeynep Karaca 347

BÖLÜM 20

İŞLETMELERİN YENİDEN ÜRETİM FALİYETİNE BAKIŞ AÇILARI

İbrahim GÜRLER 357

BÖLÜM 21

HİZMET PAZARLAMASI BAĞLAMINDA HİZMET HATA VE TELAFİLERİNİN GÜNCEL ÖRNEKLERLE İNCELENMESİ

Filiz ASLAN ÇETİN, Emel Hatice OKTAY 373

BÖLÜM 22

KARBON MUHASEBESİ VE ŞİRKETLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLARI İÇERİK ANALİZİ

Seyhan ÖZTÜRK, Osman Nuri AKARSU 391

BÖLÜM 23

UZAKTAN ÇALIŞMANIN GELECEĞİ: ENGELLİLER İÇİN KALICI BİR UYGULAMA OLABİLİR Mİ?

Aykut AYDIN..... 415

BÖLÜM 24

ZİHNİYET - İDEOLOJİ KARMAŞASINDA DOĞU İKTİSADININ İMKÂNI

Görkem BAHTİYAR..... 429

BÖLÜM 25

HALKLA İLİŞKİLER FAALİYETLERİNİN ŞEHİR PAZARLAMASINA ETKİSİ: SAFRANBOLU ÖRNEĞİ

Ebubekir IŞIK, Mehmet GÖKERİK..... 441

BÖLÜM 26

BALKAN ÜLKELERİ VE TÜRKİYE'NİN CRITIC-RAFSI YÖNTEMİ İLE EKONOMİK PERFORMANSLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yusuf KAHREMAN 471

BÖLÜM 27

SÖZLEŞMECİ DEVLETLERİN AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ KARARLARINI UYGULAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Tarık SÖYLEMİŞ..... 491

BÖLÜM 28

SAVAŞ EKONOMİSİ VE SAVAŞIN EKONOMİK ETKİLERİ

Esra Sena TÜRKÖ, Adem TÜRKMEN 509

BÖLÜM 29

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN HARCAMA EĞİLİMLERİ: DÜZCE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Coşkun ZABUNOĞLU , Cahit AYDEMİR, Abdulaziz SEZER 523

BÖLÜM 30

İLK HALKA ARZLARDA DÜŞÜK FİYATLAMA ÜZERİNE KAPSAMLI BİR LİTERATÜR TARAMASI

Orhan Emre ELMA..... 539

BÖLÜM 31

TÜRKİYE'DE YOKSULLUK VE MAKRO İKTİSADİ GÖRÜNÜM

Selda Görkey 565

BÖLÜM 32

İZMİR SAĞLIK TURİZMİ YÖNETİMİ

Ali KÖSTEPEN..... 595

BÖLÜM 33

FİNANSAL GELİŞMİŞLİK İLE FİNANSAL HİZMETLER GÜVEN
ENDEKSİ ARASINDA EŞBÜTÜNLEŞME ANALİZİ

Tuncer YILMAZ 613

BÖLÜM 34

TÜRKİYE'DE SERMAYE PİYASALARININ GELİŞİMİ KAPSAMINDA
DENETİM TARİHİ

Pınar DALOĞLU 639

BÖLÜM 35

TÜRKİYE'NİN TERÖR ÖRGÜTÜ PYD/YPG İLE MÜCADELESİ

Serpil GÜDÜL 653